

ЗАТВЕРДЖЕНО
наказ Мелітопольського
державного педагогічного
університету імені Богдана
Хмельницького
від 03.04.2020 року № 07/01-05

УХВАЛЕНО
На засідання Вченої ради
Мелітопольського державного
педагогічного університету імені
Богдана Хмельницького
від 02.04.2020 року протокол № 14
Голова Вченої ради
А.М. Солоненко

ПОЛОЖЕННЯ

про підготовку здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії у Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького

1. Загальні положення

1. Це Положення визначає механізм підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії (далі – здобувачі) у Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького (далі – університет) і є обов'язковим до виконання. Підготовка здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії в університеті здійснюється відповідно до нормативних документів: Конституції України, Закону України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р. № 1556-УІІ; Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261.

2. Підготовка здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії в університеті здійснюється:

- в аспірантурі університету за очною (денною, вечірньою) та заочною формою навчання;

- поза аспірантурою (для осіб, які професійно провадять науково-педагогічну діяльність за основним місцем роботи в університеті).

3. Підготовка осіб в аспірантурі університету здійснюється:

- за рахунок коштів державного бюджету (за державним замовленням);

- за рахунок коштів юридичних чи фізичних осіб (на умовах контракту, зокрема й за кошти грантів, які отримав вищий навчальний заклад на проведення наукових досліджень, за якими передбачається підготовка здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії).

4. Науково-методичне забезпечення та організацію діяльності аспірантури в університеті здійснює вчена рада.

5. Вступ до аспірантури університету здійснюється на конкурсній основі відповідно до Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261, Умов прийому на навчання до закладів вищої освіти, затверджених Міністерством освіти і науки України, та Правил прийому до Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького на відповідний рік.

Правила прийому до аспірантури університету затверджує вчена рада на основі Умов прийому на навчання до закладів вищої освіти й у встановлені строки оприлюднює їх на офіційному вебсайті університету.

6. Правила прийому до аспірантури університету є чинними впродовж відповідного календарного року й визначають, зокрема, порядок, перелік і терміни подання документів для вступу до аспірантури університету; зміст, форму і строки вступних випробувань для конкурсного відбору вступників до аспірантури за кожною спеціальністю.

7. Нормативний строк підготовки доктора філософії в аспірантурі університету становить чотири роки, незалежно від форми навчання.

8. Підготовка в аспірантурі передбачає виконання особою відповідної освітньо-наукової програми за певною спеціальністю та проведення власного наукового дослідження. Невіддільним складником освітньо-наукової програми аспірантури є підготовка та публікація наукових статей.

9. Аспіранти здійснюють свою освітньо-наукову діяльність згідно з індивідуальним планом освітньо-наукової роботи.

Індивідуальний план освітньо-наукової роботи є обов'язковим до виконання й використовується для оцінювання успішності роботи аспіранта.

Невиконання індивідуального плану наукової роботи або порушення строків індивідуального плану освітньо-наукової роботи без поважних причин, передбачених законодавством, може бути підставою для ухвалення вченою радою університету рішення про відрахування аспіранта.

Особа, яка раніше навчалася в аспірантурі за державним замовленням, має право на повторний вступ до аспірантури за державним замовленням лише за умови відшкодування коштів, витрачених на її підготовку, у визначеному Кабінетом Міністрів України порядку.

10. Підготовка в аспірантурі завершується наданням висновку про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації. Здобувачі мають право на вибір спеціалізованої вченої ради.

2. Права та обов'язки аспірантів

11. Аспіранти користуються правами здобувачів вищої освіти, визначеними Законом України «Про вищу освіту». Для належного проведення наукових досліджень аспіранти також мають право на:

- вільний доступ до всіх видів відкритої наукової інформації, наявної в університеті, бібліотеках і державних архівах України;
- отримання методичного й змістовного наукового консультування щодо власного дослідження від наукового керівника, а в разі призначення вченою радою університету двох керівників – на чіткий розподіл обов'язків між ними;
- безпечні та нешкідливі умови для проведення наукових досліджень, забезпечення належно обладнаним місцем для наукової роботи;
- академічну мобільність, що реалізується відповідно до Положення про порядок реалізації права на академічну мобільність, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 серпня 2015 р. № 579 (Офіційний вісник України, 2015 р., № 66, ст. 2183);

- академічну та соціальну відпустку, зокрема за станом здоров'я, у зв'язку з вагітністю та пологами, для догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку, сімейними обставинами, іншими причинами, що, відповідно до законодавства, унеможливають навчання;

- трудову діяльність у позанавчальний час відповідно до законодавства;
- вибір спеціалізованої вченої ради, де відбуватиметься публічний захист наукових досягнень здобувача.

12. Аспіранти повинні виконувати всі обов'язки здобувачів вищої освіти, визначені ст. 63 Закону України «Про вищу освіту». Для забезпечення належного проведення наукових досліджень аспіранти також зобов'язані:

- дотримуватися принципів академічної доброчесності, загальноприйнятих морально-етичних норм і стандартів поведінки дослідників у відповідній галузі (професії);

- виконувати індивідуальний план освітньо-наукової роботи та посеместрово звітувати про хід його виконання на засіданні кафедри;

- подати свої наукові досягнення у вигляді дисертації до спеціалізованої вченої ради.

13. Аспіранти мають право брати участь у конкурсах на отримання грантової підтримки наукових досліджень і стипендій, заснованих на честь видатних діячів науки, освіти, культури, громадських діячів, а також заснованих Президентом України, Кабінетом Міністрів України, державними чи недержавними органами, підприємствами, установами чи організаціями.

3. Порядок та умови вступу до аспірантури

14. Основною формою підготовки здобувачів ступеня доктора філософії на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти в університеті є аспірантура.

15. До аспірантури університету на конкурсній основі приймаються особи, які здобули вищу освіту ступеня магістр (спеціаліст). До вступних випробувань допускаються особи, які вчасно подали всі необхідні для вступу

документи. Перелік таких документів визначається правилами прийому до університету й обов'язково містить:

- заяву, копію диплома магістра (спеціаліста), за потреби – документ про визнання особи органами медико-соціальної експертизи особою з особливими освітніми потребами.

Особа, яка подає для вступу до аспірантури диплом, виданий іноземним вищим навчальним закладом, допускається до вступних випробувань нарівні з іншими особами. Зарахування такого вступника здійснюється за умови успішного складання ним вступних випробувань та ухвалення вченою радою університету рішення про визнання його диплома.

Приймальна комісія може відмовити особі в допуску до проходження вступних випробувань до аспірантури винятково через неподання в установленій строк документів, визначених Правилами прийому.

16. Вступні випробування до аспірантури університету складаються з: вступного іспиту зі спеціальності (в обсязі програми рівня вищої освіти магістра з відповідної спеціальності); вступного іспиту з іноземної мови (англійської, німецької або французької) в обсязі, який відповідає рівню B2 Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти. Вступник, який підтвердив свій рівень знань, зокрема англійської мови, дійсним сертифікатом тестів TOEFL або International English Language Testing System, або сертифікатом Cambridge English Language Assessment, звільняється від складання вступного іспиту з іноземної мови. Під час визначення результатів конкурсу зазначені сертифікати прирівнюються до результатів вступного випробування з іноземної мови з найвищим балом.

Вступні випробування для осіб з особливими освітніми потребами проводяться з урахуванням цих потреб, вказаних у заяві вступника, а також рекомендацій медико-соціальної експертизи.

Вагомість бала з кожного вступного випробування під час підрахунку результатів конкурсу визначається Правилами прийому до університету.

Результати вступних випробувань до аспірантури чинні протягом одного календарного року.

17. Вступні випробування до аспірантури проводять предметні комісії, до складу яких входять три-п'ять осіб, призначені наказом ректора університету, – доктори філософії та доктори наук, які проводять наукові дослідження за відповідною спеціальністю та відповідають за виконання відповідної освітньо-наукової програми.

18. За рішенням вченої ради університету до складу предметної комісії з іноземної мови можуть входити також особи, які не мають наукового ступеня і вченого звання, але вільно володіють відповідною іноземною мовою й здатні кваліфіковано оцінити рівень знань вступника з відповідної мови.

19. За результатами проведення вступних випробувань до аспірантури приймальна комісія університету ухвалює рішення щодо кожного вступника за процедурою, визначеною Правилами прийому до університету. Рішення приймальної комісії про зарахування до аспірантури затверджується наказом ректора й оприлюднюється в установленому порядку. Трудова книжка (за наявності) із записом про звільнення з останнього місця роботи у зв'язку зі вступом до аспірантури на денну форму навчання подається аспірантом особисто в десятиденний термін після зарахування до аспірантури.

20. Відповідним наказом ректора університету аспіранту одночасно із зарахуванням призначається науковий керівник з числа науково-педагогічних працівників із науковим ступенем. Науковий керівник аспіранта здійснює наукове керівництво його роботою над дисертацією, надає консультації щодо змісту й методології наукових досліджень, контролює виконання аспірантом індивідуального плану освітньо-наукової роботи й відповідає перед вченою радою університету за належне виконання обов'язків наукового керівника. Науковий керівник, який є доктором наук, зазвичай може здійснювати одночасне наукове керівництво не більше ніж п'ятьох здобувачів наукових ступенів. Науковий керівник, який має ступінь

доктора філософії (кандидата наук), зазвичай може здійснювати одночасне наукове керівництво роботою над дисертаціями не більше ніж трьох здобувачів наукового ступеня доктора філософії. На здійснення наукового керівництва роботою над дисертацією одного аспіранта науковому керівникові відводиться щороку 50 академічних годин навчального навантаження. Рішенням вченої ради аспіранту може бути призначено два наукових керівники з відповідним розподілом годин навчального навантаження та обов'язків між ними.

4. Підготовка здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії в аспірантурі

21. Підготовка здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії в аспірантурі університету здійснюється за освітньо-науковою програмою та її складником – навчальним планом, які затверджує вчена рада університету для кожної спеціальності.

22. Освітньо-наукова програма аспірантури передбачає набуття аспірантом компетентностей відповідно до Національної рамки кваліфікацій, а саме: здобуття глибоких знань зі спеціальності, за якою аспірант проводить дослідження, зокрема засвоєння основних концепцій, розуміння теоретичних і практичних проблем, історії розвитку та сучасного стану наукових знань за обраною спеціальністю, оволодіння термінологією з досліджуваного наукового напрямку (орієнтовний обсяг такого освітнього складника становить не менше ніж 12 кредитів ЄКТС); набуття загальнонаукових (філософських) компетентностей, спрямованих на формування системного наукового світогляду, професійної етики та загального культурного кругозору (орієнтовний обсяг такого освітнього складника – 4-6 кредитів ЄКТС); набуття універсальних навичок дослідника, зокрема усної та письмової презентації результатів власного наукового дослідження українською мовою, застосування сучасних інформаційних технологій у науковій діяльності, організації та проведенні навчальних занять, управління науковими проєктами та складення пропозицій щодо

фінансування наукових досліджень, реєстрації прав інтелектуальної власності (орієнтовний обсяг такого освітнього складника – не менше ніж 6 кредитів ЄКТС); набуття мовних компетентностей, достатніх для представлення та обговорення результатів своєї наукової роботи іноземною мовою (англійською або іншою відповідно до специфіки спеціальності) в усній та письмовій формі, а також для цілковитого розуміння іншомовних наукових текстів з відповідної спеціальності (рекомендований обсяг такого навчального складника становить 6-8 кредитів ЄКТС). Аспірант, який підтвердив рівень свого знання іноземної мови, зокрема англійської, дійсним сертифікатом тестів TOEFL, International English Language Testing System, або сертифікатом Cambridge English Language Assessment на рівні C1 Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти, має право на зарахування відповідних кредитів, передбачених освітньо-науковою програмою аспірантури, як таких, що виконані в повному обсязі; на використання обсягу навчального навантаження, передбаченого для набуття мовних компетентностей, для набуття інших компетентностей (за погодженням з науковим керівником).

23. Вчена рада університету має право ухвалити рішення про визнання набутих аспірантом в інших закладах вищої освіти (наукових установах) компетентностей з однієї чи декількох навчальних дисциплін (зарахувати кредити ЄКТС), обов'язкове набуття яких передбачено освітньо-науковою програмою аспірантури.

24. Упродовж терміну навчання в аспірантурі аспірант зобов'язаний виконати всі вимоги освітньо-наукової програми, зокрема здобути теоретичні знання, набуті вміння, навички та інші компетентності, достатні для продукування нових ідей, розв'язання комплексних проблем у сфері професійної та дослідницько-інноваційної діяльності, оволодіти методологією наукової та педагогічної діяльності, а також провести власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

25. Освітньо-наукова програма та навчальний план аспірантури містять освітній і науковий складники. У навчальному плані аспірантури, що є складовою освітньо-наукової програми, вміщено інформацію про терміни виконання й обсяги здійснення основних видів діяльності, передбачених освітньо-науковою програмою підготовки аспірантів відповідної спеціальності.

26. Освітньо-наукова програма та навчальний план аспірантури є основою для складання аспірантом індивідуального плану освітньо-наукової роботи, який затверджується вченою радою факультету / інституту протягом двох місяців від дня зарахування особи до аспірантури (Додаток 1). Під час затвердження індивідуального плану освітньо-наукової роботи аспіранта вчена рада факультету / інституту керується погодженням наукового керівника та викладеними у відповідному витязі з протоколу засідання рекомендаціями кафедри, яка відповідає за підготовку аспірантів.

27. Індивідуальний план освітньо-наукової роботи аспіранта містить перелік обов'язкових до вивчення дисциплін і дисциплін вільного вибору аспіранта. Обсяг дисциплін вільного вибору аспіранта повинен становити не менше ніж 25% від загальної кількості кредитів ЄКТС. Про обрані для вивчення дисципліни аспірант повідомляє відділ аспірантури і докторантури особистою заявою з проханням внести їх до індивідуального плану освітньо-наукової роботи на відповідний навчальний рік. Заява аспіранта візується науковим керівником. Водночас аспірант має право вибирати навчальні дисципліни, пов'язані з тематикою його дисертаційної роботи, що пропонуються для інших рівнів вищої освіти. У такому разі, окрім погодження з науковим керівником, заява аспіранта повинна бути погоджена з керівником кафедри та факультету, де викладається відповідна дисципліна.

28. Індивідуальний план освітньо-наукової роботи аспіранта складається на кожний навчальний рік і в підсумку повинен охопити весь необхідний обсяг навчальних дисциплін, передбачених навчальним планом підготовки аспірантів відповідної спеціальності.

29. Аспірант має право змінювати свій індивідуальний план освітньо-наукової роботи за погодженням зі своїм науковим керівником у порядку, передбаченому пунктом 27 цього Положення.

30. Усі аспіранти, незалежно від форми навчання, зобов'язані відвідувати аудиторні заняття і проходити всі форми поточного та підсумкового контролю, передбачені індивідуальним планом освітньо-наукової роботи аспіранта.

31. Науковий складник освітньо-наукової програми передбачає проведення власного наукового дослідження під керівництвом одного або двох наукових керівників та оформлення його результатів у вигляді дисертації. Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії є самостійним розгорнутим дослідженням, що пропонує розв'язання актуальної наукової проблеми в певній галузі знань або на межі кількох галузей, результати якого є оригінальним внеском у суму знань відповідної галузі (галузей), висвітлені у відповідних публікаціях та оприлюднені на конференціях різних рівнів.

32. Науковий (як і освітній) складник освітньо-наукової програми та навчального плану відображається в індивідуальному плані освітньо-наукової роботи аспіранта.

33. Тема наукового дослідження аспіранта обговорюється на засіданнях відповідних кафедр і затверджується вченою радою університету протягом двох місяців від дня зарахування його в аспірантуру. Для цього аспірант зобов'язаний не пізніше ніж за 2 тижні до засідання вченої ради подати до відділу аспірантури і докторантури відповідну заяву (погоджену з науковим керівником), витяг з протоколу засідання відповідної кафедри та обґрунтування актуальності теми дослідження, наведене в індивідуальному плані освітньо-наукової роботи аспіранта.

34. Міжсеместровий звіт обговорюється на засіданні відповідної кафедри, оформлюється у вигляді атестаційного листа (Додаток 2), який подається разом із витягом з протоколу кафедри у встановлені терміни (до 15 березня) до відділу аспірантури і докторантури згідно з графіком прийому звітів.

Річний звіт обговорюється на засіданнях відповідної кафедри та вченої ради факультету / інституту, оформлюється у вигляді атестаційного листа, який подається разом із витягами з протоколів засідання кафедри та ради факультету у встановлені терміни (до 25 вересня) до відділу аспірантури і докторантури згідно з графіком прийому звітів. У разі невчасного подання чи неподання річних звітів і витягів із засідання кафедри та ради факультету щодо виконання аспірантом індивідуального плану освітньо-наукової роботи з поважних причин термін звітування переноситься не більше ніж на один місяць. У разі не виконання аспірантом індивідуального плану освітньо-наукової роботи вчена рада університету ухвалює рішення про його дострокове відрахування з аспірантури.

35. Атестація здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії здійснюється постійною або разовою спеціалізованою вченою радою на підставі публічного захисту наукових досягнень у формі дисертації.

Стан готовності дисертації аспіранта до захисту визначається науковим керівником (або консенсусним рішенням двох керівників). Обов'язковою умовою допуску до захисту є успішне виконання аспірантом індивідуального плану освітньо-наукової роботи. Здобувачі вищої освіти ступеня доктора філософії захищають дисертації відповідно до чинного законодавства.

36. Підготовка здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії за державним замовленням здійснюється винятково в аспірантурі за очною (денною, вечірньою) формою навчання.

37. Кількість аспірантів, підготовка яких здійснюється поза державним замовленням, а також вартість такої підготовки визначає вчена рада університету з урахуванням ліцензійного обсягу, зазначеного в ліцензії університету, за якою він провадить освітню діяльність на третьому освітньо-науковому рівні вищої освіти, і можливостей забезпечення кваліфікованого наукового керівництва та задоволення освітніх потреб аспірантів за відповідною спеціальністю.

38. Після закінчення аспірантури особа отримує відповідні документи встановленого зразка, передбачені законодавством.

5. Здобуття вищої освіти ступеня доктора філософії поза аспірантурою

39. Особи, які професійно провадять науково-педагогічну діяльність за основним місцем роботи в університеті, мають право здобувати вищу освіту ступеня доктора філософії поза аспірантурою без переривання трудової діяльності. Такі особи прикріплюються до університету за відповідною спеціальністю, що має ліцензію на провадження освітньої діяльності на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти, строком до п'яти років. Здобуття вищої освіти ступеня доктора філософії поза аспірантурою передбачає цілковите й успішне виконання відповідної освітньо-наукової програми та навчального плану аспірантури університету згідно із затвердженим у встановленому порядку індивідуальним планом освітньо-наукової роботи прикріпленої особи та публічний захист дисертації в спеціалізованій вченій раді. Порядок прикріплення до університету здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії поза аспірантурою визначається вченою радою університету.

40. Навчання на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти осіб, прикріплених до університету для реалізації свого права на здобуття вищої освіти ступеня доктора філософії поза аспірантурою, а також їхнє наукове керівництво здійснюється коштом університету. Особи, прикріплені до університету для здобуття вищої освіти ступеня доктора філософії поза аспірантурою, мають усі права і обов'язки, визначені в пунктах 12-14 цього Положення.

41. У разі звільнення з роботи особа втрачає право здобувати вищу освіту ступеня доктора філософії поза аспірантурою в університеті та має право: продовжити свою підготовку для здобуття ступеня доктора філософії поза аспірантурою у вищому навчальному закладі (науковій установі), до якого особа зарахована на посаду науково-педагогічного чи наукового працівника

(за умови ухвалення відповідного рішення таким вищим навчальним закладом (науковою установою); вступити до аспірантури університету для здобуття відповідного ступеня заочною (денною, вечірньою) або заочною формою навчання й зарахування відповідних кредитів ЄКТС, здобутих нею поза аспірантурою.

6. Прикінцеві положення

42. Це Положення набуває чинності з моменту його ухвалення вченою радою університету та затвердження наказом ректора.

43. Будь-які зміни чи доповнення до цього Положення вносяться за рішенням вченої ради університету та затверджуються наказом ректора.

Виконавець

О.М. Долинна

ПОГОДЖЕНО

Провідний юрисконсульт

О.А. Коноплянко